

тему:

Демократія

*Підготувала
учениця 10-Б класу
ЗШ І-ІІІ ст. №33 ВМР
Коломісць Дарія*

Поняття демократії

- Слово «**демократія**» відоме ще від часів Давньої Греції і у перекладі з грецької означає «владу народу». У ранній період свого існування в Давній Греції демократія розумілася як особлива форма або різновид організації держави, при якому владою володіє не одна особа (як при монархії, тиранії), і не група осіб (як при аристократії, олігархії), а всі громадяни, що користуються рівними правами на управління державою.

- **Демократія** — політичний режим, за якого єдиним легітимним джерелом влади в державі визнається її народ. При цьому управління державою здійснюється народом, безпосередньо (пряма **демократія**), або опосередковано через обраних представників (представницька **демократія**).
- Іноді демократію визначають також як набір ідей і принципів, що стосуються свободи, власне, вона і являє собою інституціональну свободу. У формулюванні 16-го президента США Авраама Лінкольна, демократія — врядування «іменем народу, силами народу і для народу».

Принципи демократії

- Нині демократія є основним суспільно-політичним устроєм державного ладу найрозвиненіших країн світу. Саме демократичний режим забезпечує реалізацію прав особи і громадянина найповніше. Демократія як політичний режим базується на певних принципах.
- Отже, ***принципи демократії*** – це незаперечні вихідні вимоги до всіх учасників політичної діяльності демократичного суспільства, тобто до суб'єктів демократії.

Основні принципи демократії

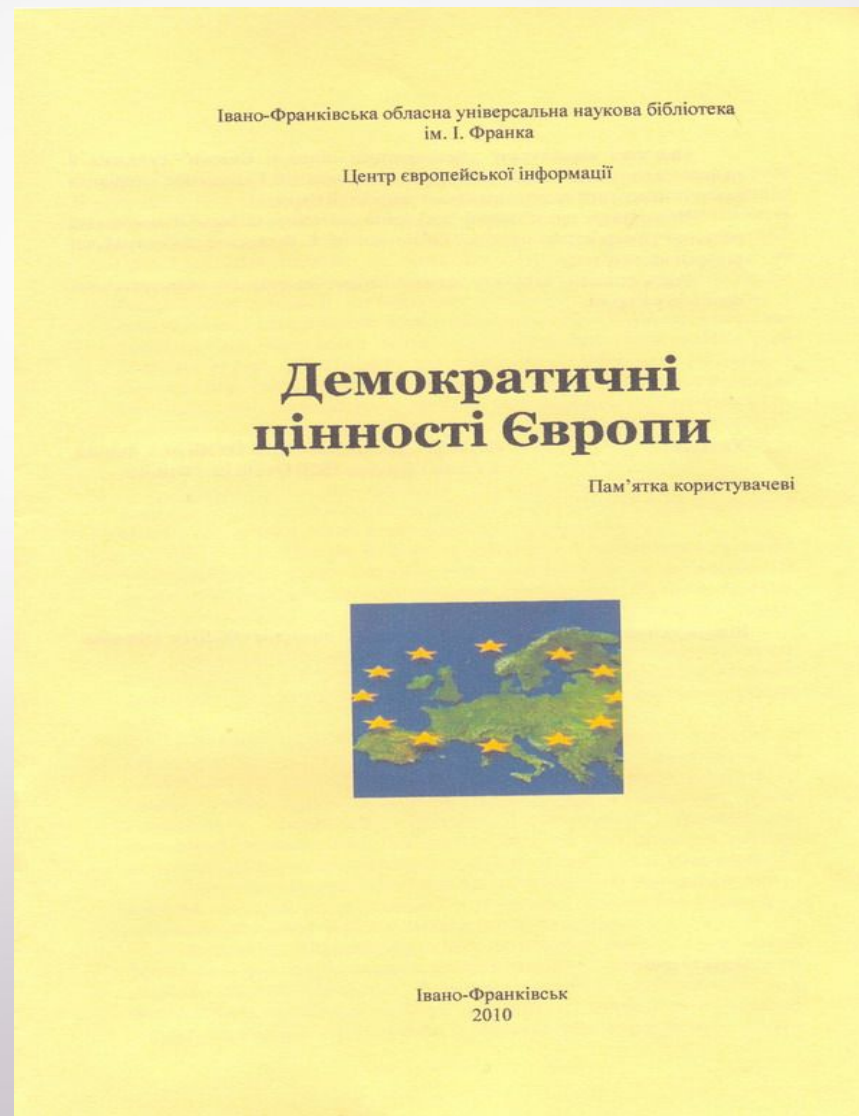
- **політична свобода** -- свобода вибору суспільного ладу і форми правління, право народу визначати і змінювати конституційний лад (ст. 5 Конституції України), забезпечення захисту прав людини. Свобода має первинне призначення — на її основі може виникнути рівність і нерівність, але вона допускає рівноправність;
- **рівноправність громадян** — означає рівність усіх перед законом, рівну відповідальність за скоєне правопорушення, право на рівний захист перед судом. Дотримання рівноправності гарантується: не може бути привілеїв або обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового становища, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Найважливіший аспект рівноправності — рівність прав і свобод чоловіка і жінки, що мають однакові можливості для їх реалізації;
- **виборність органів держави і постійний контакт із ними населення** — допускає формування органів влади і місцевого самоврядування шляхом народного волевиявлення, забезпечує їх змінюваність, підконтрольність і взаємоконтроль, рівну можливість кожного реалізувати свої виборчі права. У демократичній державі ті самі люди не повинні тривалий час безперервно обіймати посади в органах влади: це викликає недовіру громадян, призводить до втрати легітимності цих органів;

- **поділ влади** — означає взаємозалежність і взаємне обмеження різних гілок влади: законодавчої, виконавчої, судової, що служить перешкодою для перетворення влади на засіб придушення свободи і рівності;
- **прийняття рішень за волею більшості при обов'язковому дотриманні прав меншості** — означає поєднання волі більшості з гарантіями прав особи, яка перебуває в меншості — етнічній, релігійній, політичній; відсутність дискримінації, придушення прав особи, яка не є у більшості при прийнятті рішень;
- **плюралізм** — означає багатоманітність суспільних явищ, розширює коло політичного вибору, допускає не лише плюралізм думок, але й політичний плюралізм — множинність партій, суспільних об'єднань тощо з різними програмами та статутами, що діють у рамках конституції. Демократія можлива в тому разі, коли в її основі полягає принцип плюралізму, проте не всякий плюралізм є неодмінно демократичним. Лише у сукупності з іншими принципами плюралізм набуває універсального значення для сучасної демократії.

Цінності демократії

- **Демократичні цінності** — це те, заради чого демократію варто захищати, це уособлення її значущості і життєдайності, її привабливості для мільйонів людей, те, завдяки чому демократія здобуває нових прихильників в усьому світі.

Демократія як політичний режим

- Демократія асоціюється з свободою, рівністю, справедливістю, дотриманням прав людини, участю громадян в управлінні. Тому демократію як політичний режим прийнято протиставляти авторитарним, тоталітарним і іншим диктаторським режимам. Характерною особливістю демократичного політичного режиму є децентралізація, зосередження влади між громадянами держави з метою надання їм можливості рівномірного впливу на функціонування владних органів

Основними ознаками політичного режиму є :

- – наявність конституції, яка закріплює повноваження органів влади й управління, механізм їх формування;
- – визначено правовий статус особистості на основі принципу рівності перед законом;
- – поділ влади на законодавчу, виконавчу та судову з визначенням функціональних прерогатив кожної з них;
- – вільна діяльність політичних і громадських організацій;
- – обов'язкова виборність органів влади;
- – розмежування державної сфери та сфери громадянського суспільства;
- – економічний та політичний, ідеологічний плюралізм (заборони торкаються лише анти людських ідеологій).

Політична діяльність

- **Політична діяльність** — це особлива, специфічна сфера суспільної діяльності, що охоплює все політичне життя суспільства. У політичній діяльності людини, соціальних верств, класів, націй та інших суб'єктів політики виявляється їхнє ставлення до навколишнього світу, до політичних явищ і процесів, політичних цінностей, існуючої політичної системи.
- **Політична діяльність** — це універсальна категорія політичної теорії, що характеризує рівень розвитку особистості й суспільства в цілому, їхню участь у реалізації політичних відносин.
- Мотиваційною основою політичної діяльності виступають певні політичні інтереси особистості, різних соціальних груп і верств суспільства. В інтересах концентрується мета діяльності людини, що потребує пошуку відповідних засобів і методів забезпечення їх.
- Отже, **політична діяльність** передбачає наявність необхідних об'єктивних і суб'єктивних умов і чинників, які включають у себе суб'єкти й об'єкти діяльності та певні відносини між ними; мотиви і способи впливу суб'єктів на об'єкти; мету й програму діяльності; здійснення відповідних дій для досягнення певних результатів, а також контроль за самим процесом діяльності та його результатами.

Способи політичної участі громадян:

- 1. Професіональна політична діяльність як публічних політиків, так і осіб, що фахово забезпечують реалізацію політико-державних функцій.
- 2. Виборча діяльність (голосування на виборах, пожертвування на кампанії, робота на виборах, вербування прихильників від імені кандидата тощо).
- 3. Участь у політичних кампаніях (переконування, пожертвування коштів, відвідування мітингів тощо).
- 4. Організаційна діяльність (участь через саме членство в організації, яка прагне впливати на прийняття рішень у державному управлінні).
- 5. Участь у місцевих справах (обговорення місцевої політики, контактування з місцевими посадовцями чи політиками, вирішування місцевих проблем).
- 6. Контактування окремих громадян з урядовцями для вирішення своїх особистих проблем чи малої групи людей.

- 7. Лобіювання (індивідуальні чи групові зусилля, щоб увійти у контакт з урядовцями і політичними лідерами для впливу на їхні рішення з питань, важливих для значної кількості людей).
- 8. Насильницькі дії (нелегальні зусилля впливати на ухвали урядовців, завдаючи фізичної шкоди особам чи власності). Приклади насильницьких дій: державні перевороти, політичні вбивства, бунти, повстання.
- 9. Комунікативні види діяльності (стеження за політикою через засоби масової інформації та обговорення політики, включаючи навіть таку особливу форму обговорення, як цілеспрямоване переконування на користь певного кандидата чи партії).
- 10. Сприятливі умови для участі громадян у політиці сучасних західних демократій склалися внаслідок наполегливої боротьби багатьох поколінь громадських активістів, їхньої відваги і поєднання з компетентністю, глибокої перебудови масової свідомості. Україна ще тільки на початку подібного шляху.

Вибори як один із інструментів демократії

- **Ві́бори** — передбачена конституцією та законами форма прямого народовладдя, за якою шляхом голосування формуються представницькі органи державної влади та місцевого управління (самоврядування).

- Вибори надають можливість громадянам країни висловити своє ставлення до політики та політиків, надати їм свою підтримку чи, навпаки, позбавити її. Вибори є можливістю для виборця вплинути на напрямок державної політики і склад органів державної влади. Завдяки виборам влада у демократичному суспільстві набуває легітимності (законності, правомірності).
- У загальному значенні цього слова, **легітимація** – процедура громадського визнання і виправдання (схвалення) якої-небудь дії, діяча, події або факту. **Вибори** – це процес легітимації влади, бо вони є виразом згоди громадянського суспільства на той склад органів влади, який є наслідком вільних і справедливих виборів.

- Для того, щоб захистити волевиявлення виборця від тиску з боку різних політичних сил, які змагаються за владу під час виборів, треба забезпечити **таємницю голосування**.
- Ще одна обов'язкова ознака виборів у сучасних демократичних країнах – **періодичність**. У сучасних демократіях людину обирають до складу органів державної влади на певний термін. Якщо ми будемо вибирати депутатів парламенту або президента країни довічно, то ми втратимо можливість контролювати їх діяльність, впливати на політику. Почуття відповідальності обраних осіб перед своїми виборцями за таких обставин, безперечно, зменшиться. Тому сучасна демократична влада визнається легітимною тільки тоді, коли вона є обраною під час періодичних виборів. Строки проведення і порядок призначення чергових (а також і позачергових, якщо це необхідно) виборів визначаються в конституціях і законодавстві сучасних демократій.

Типи виборів

- Вибори символізують не лише виявлення думки населення, а й залучають маси до процесу управління державою. Вони є засобом політичної соціалізації населення, забезпечують легітимність, законне обґрунтування політики, яку проводять представники влади, що перемогла на виборах. Вибори відіграють у суспільстві роль своєрідного регулятора, оскільки таким чином можна демократично змінювати владні структури.
- Залежно від предмета обрання розрізняють вибори президентські, парламентські і муніципальні. З огляду на причини їх проведення вибори можуть бути : ***черговими, позачерговими, додатковими.***

- **Виборча система** – це сукупність правових норм і принципів, що визначають порядок організації і проведення виборів, а також способи підведення підсумків виборів.
- **Виборчі системи**, які використовуються в сучасних демократіях, розподіляють на три типи: (1) мажоритарну, (2) пропорційну і (3) змішану, або мажоритарно-пропорційну.

- **Мажоритарна виборча система** (від французького *majorite* – більшість) – це система, в якій органи влади спираються на підтримку більшості громадян країни, і тому переможцем на виборах визнається той кандидат (або партія), який отримав більшу кількість голосів виборців, ніж його конкуренти.
- Мажоритарна виборча система існує у двох різновидах: система абсолютної більшості і система відносної більшості. При використанні системи абсолютної більшості переможцем на виборах визнається той кандидат, який набрав більше як 50% голосів виборців. При використанні системи відносної більшості переможцем визнається той кандидат, який набрав більше голосів ніж кожний з його конкурентів. Наприклад, якщо на виборах змагалися 5 кандидатів і перший отримав 23% голосів виборців, другий – 17%, третій – 15%, четвертий – 16%, а п'ятий – 29%, то переможцем буде визнаний п'ятий кандидат.

- **Пропорційна виборча система** – це система, в якій виборці голосують за списки політичних партій (або виборчих блоків), що представляють інтереси значних верств або груп суспільства, при чому кількість місць (мандатів), яку вони отримують, пропорційна кількості поданих за них голосів виборців. Існують різні формули підрахування розподілу мандатів у відповідності до кількості поданих голосів виборців. Якщо не входити в подробиці, то основою цього розподілу є так званий виборчий метр, який підраховується таким чином: кількість місць у парламенті ділиться на кількість голосів виборців, що брали участь у виборах. Наприклад, якщо парламент країни налічує 300 місць, а на виборах проголосували 15 мільйонів виборців, то виборчий метр дорівнює 50 тисячам голосів. Цим метром вимірюють кількість голосів виборців, що були подані на виборах за той або інший список політичних партій, і вираховують, скільки місць у парламенті має отримати кожна партія.

- **Змішана, або мажоритарно-пропорційна виборча система** поєднує в собі риси обох систем. Так у нашій країні згідно з Законом “Про вибори народних депутатів України” 1997 року діє змішана виборча система, коли половина складу парламенту обирається відповідно до правил мажоритарної системи, а друга половина – відповідно до правил пропорційної системи. Таким чином обираються Державна Дума Росії і Бундестаг ФРН.

Виборча система в Україні

- **Виборча система України** зазнала суттєвих змін з часу проголошення незалежності нашої держави. Вибори до Верховної Ради України 1994 р. відбувалися за мажоритарною системою абсолютної більшості, яка виявилася нерезультативною, вимагала чимало коштів і часу через проведення других турів голосування в одномандатних виборчих округах.
- У 1998 та у 2002 рр. вибори до парламенту України здійснювалися за змішаною виборчою системою — 225 депутатів обирали за мажоритарною виборчою системою відносної більшості, 225 депутатів — методом пропорційного представництва.
- На чергових парламентських виборах 2006 р. та позачергових парламентських виборах 2007 р. волевиявлення громадян відбувалося за пропорційною виборчою системою із застосуванням жорстких виборчих списків.

- **На виборах Президента України застосовують мажоритарну систему абсолютної більшості.** Якщо жодний із кандидатів не набирає понад 50 % голосів виборців, відбувається другий тур виборів за мажоритарною системою відносної більшості, в якому беруть участь два кандидати, котрі набрали найбільшу кількість голосів виборців. Для перемоги у другому турі кандидату необхідно набрати просту більшість голосів виборців.
- Щодо виборчої системи, яку застосовують при виборах органів місцевого самоврядування в Україні, то тут тип виборчої системи залежить від виборного органу чи посади. Так, до 2006 р. всіх депутатів та голів місцевих рад обирали за мажоритарною виборчою системою відносної більшості. З 2006 р. ситуація є такою: депутатів обласних, районних і міських рад обирають за пропорційною виборчою системою із застосуванням жорстких списків; депутатів сільських і селищних рад, сільських, селищних та міських голів обирають за мажоритарною виборчою системою відносної більшості.

Абсентеїзм

- **Абсентеїзм**— ухилення від участі у виборах, зборах тощо. Одна з форм свідомого бойкотування виборцями виборів, відмова від участі в них; пасивний протест населення проти існуючої форми правління, політичного режиму, прояв байдужості до виконання людиною своїх прав та обов'язків.

Законодавством ряду держав передбачені певні санкції за неучасть у виборах:

- **у Австрії** — адміністративний штраф 1000 шилінгів або ув'язнення протягом 4-х тижнів;
- **в Аргентині** особа, яка не брала участі у виборах, втрачає право перебувати на державній службі протягом трьох років;
- **у Греції та Туреччині** таку особу засуджують до позбавлення волі;
- **у Бельгії**, залежно від кількості проігнорованих виборів, передбачені різні за розмірами штрафи;
- **в Італії** участь громадян у виборах визнається їх обов'язком, за невиконання якого протягом п'яти років прізвища порушників вносяться до спеціальних списків, які виставляються на загальний огляд.

Відповідальність за порушення виборчого процесу

- Законами України за порушення виборчого Закону встановлена **кримінальна відповідальність** (ст. 157, 158, 158-1, 159, 159-1 Кримінального кодексу України (далі КК), **адміністративна** (212-7, 212-8, 212-9, 212-10, 212-11, 212-12, 212-13, 212-14, 212-15, 212-16, 212-17, 212-18, 212-19, 212-20 статті Кодексу України про адміністративні правопорушення). Певну відповідальність віддзеркалює і Закон України «Про інформацію» (ст. 47, 48, 49), окрім того передбачена дисциплінарна та цивільно-правова відповідальність.
- Зокрема, статтю 157 Кримінального кодексу України передбачено такі злочини.
- Перший з них, це перешкоджання вільному здійсненню громадянином свого виборчого права або права бути обраним, перешкоджання діяльності іншого суб'єкта виборчого процесу, члена виборчої комісії при виконанні ними своїх повноважень.
- **Кримінально-карне** перешкоджання у здійсненні виборчого процесу поєднується з підкупом, обманом, примушуванням.
- Правопорушення, передбачені ст. 157 КК України, вважається закінченим з моменту вчинення перешкоджання, незалежно від бажаного наслідку, а саме - перешкодити вільному здійсненню виборчого права.

- **Значним правопорушенням є і фальсифікація виборчих документів та фальсифікація підсумків голосування.**
- Фальсифікація виборчої документації, а також фальсифікація підсумків голосування призводить до спотворення вільного волевиявлення громадян України і унеможлиблює реалізацію громадянами конституційного права на участь у виборах.
- Зі змісту статті 158 КК України випливає, що кримінальна відповідальність встановлена не тільки за фальсифікацію, а й за зловживання, вчинені під час голосування, які не пов'язані із фальсифікацією (викрадення бюлетенів, незаконна передача іншій особі виборчого бюлетеня виборцем, надання громадянину можливості проголосувати за іншу особу).
- Відповідно до ч. 5 ст. 158 КК України передбачена відповідальність і за незаконні дії, тобто викрадення, приховування, незаконне знищення і псування.
- Предметом даного злочину є: виборчий бюлетень; виборчий протокол; скринька з бюлетенями.

Дякую за увагу!

